

„EDINOST“
Ishaja po trikrat na teden v šestih iz-
dankah ob torkih, četrtekih
in sobotah. Zjutranje izdanje iz-
haja ob 6. uri zjutraj, večerje pa ob 7.
uri večer. — Obojno izdanje stane:
za eno mesec . . . 1.—, liven Avstrije f. 1.50
za tri mesece . . . 3.— „ „ „ 4.50
za pol leta . . . 6.— „ „ „ 9.—
za vse leto . . . 12.— „ „ „ 18.—
Naročnine se plačujejo naprej na naročbo
brez priložne naročnine se uprava ne
ozira.
Posamične številke se dobivajo v pro-
dejalnicih tobaka v Trstu po 3 av.,
liven Trsta po 4 av.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

Oglasi se računajo po tarifi v petiti; za
naslove s debelimi črkami se plačuje
prostor, kolikor obsega navadnih vrst.
Poslana, oamrtne in javno zahvala,
mači oglasi itd. se računajo po pogodu.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu
ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora
biti frankovano, ker ne frankovano se
sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Namerno, reklamacije in oglase spru-
jem upravnistvo ulica Molina plo-
colo št. 3, II. nadst. Naročnine in oglase
je plačevati loco Trst. Odprte reklama-
cije se preste poštnice.

„Govorite italijanski!“

V političnem pregledu zadnjega izdanja smo
omenili, kako je tukajšnji list „Sera“ pozival naše
poslance v deželni zbor Istrskem, naj za božje
volje vendar govorijo italijanski v zbornici, ker:

v Istri prevladujejo italijanska zgodovina in
kultura, čemur da je najboljši dokaz list „Pensiero
Slavo“, ki ishaja v italijanskem jeziku, ker hoče,
da ga ume večina prebivalstva v deželi;

ker slovanski poslanci v deželni zbor
Istrskem umô izborni italijanski;

ker je v Istri italijanski jezik izključni uradni
jezik municipalitete in parlamentarizma, kar se
tudi pripoznalo: vlada, država in kromaj;

ker bi bilo to tudi v interesu slovenskih in
hrvatskih poslancev samih, ker bi se njihovi go-
vori umeli in bi se tako mnogokatera ideja nji-
hova zaplodila v tleh parlamentarnih razprav.

To bi bili nekako glavni razlogi, radi katerih
meni „Sera“, bi naši poslanci morali govoriti itali-
janski.

Ako bi hoteli odgovoriti prav na kratko, bi
reli mi: ti razlogi niso in ne morejo biti veljavni
ker alone na — krivici, kakor so jo ustvarili
krivičniki. Kajti ne vse, kar je in obstoji, je tudi
pravično in ima pravico, da obstoji! Kako pravi
že pravoslovec Ihering? Tisoč let krivice ne more
vstvariti niti jedne ure pravice.

Ne, draga „Sera“: ako je tudi bilo tako do
sedaj, da je povsodi vladal italijanski jezik in ni
bilo nikjer prostora našemu jeziku, ako je tudi res
vladala krivica do sedaj, vendar nima nikdo pra-
vice zahtevati, da ostani tudi v bodoče tako, da
bodi krivica tudi v naprej, zato, ker — je bila
do sedaj!!

Tako bi odgovorili lahko povsem na kratko;
k večjemu, da bi opozorili še nevedneše in ene, ki se
delajo nevedne, na to, kar nam pravi uradna sta-
tistika: da v Istri je Slovanov, in da so ti Slo-
vani v večini; in kar nam pravi zgodovina: da

so ti Slovani svojo dlanko povzdignili te pokrajine,
ko je v časih bede, kuge, lakote in neopisne
nadloge popolnoma obnemogel latinski živelj
v njej!

Sklicevali bi se lahko na statistiko sedanjosti
in na zgodovinska dejstva v mislosti — pa mirna
Bosna! No, v interesu stvari, v bistrenje pojmov,
hočemo vendar spregovoriti nekoliko o tem
predmetu.

„Govorite italijanski!“ To je vaklik, katerim
tudi italijanski nebratje naši napadajo zastopnike
naroda hrvatskega in slovenskega v Istri. Morda
bi se dale razpravljati o tem v danih prilikah,
morda bi mogli naši zastopniki rabiti tudi italijan-
ski jezik, da bi se bolje razumeli z italijanskimi
tovariši svojimi, ako bi ti poslednji hoteli iskreno
pripoznati svoje neznanje, in ako bi si prizadevali,
da bodo za bodoče zagotovljen mir, ne da bi se
jedna ali druga narodnost odrekla svojem jeziku!
Ali, kaj vidimo? Na mesto, da bi izrekli svoj:
Mez culpa — Italijani bahato prezirajo naš na-
rodni jezik, mečejo pod noge naše narodne svetj-
nje, kriče samo o izključljivem italijanstvu Istre,
smatrajo deželni jezik samo italijanščino, ter
zahtevajo v obče, da se ta jezik proglasi jednim
uradnim, razpravnim, učnim jezikom, a da se naš
jezik smeji samo na rabo med kmeti in pastirji.

Navadni razlog, katerim bi nas hoteli pri-
liti Italijani, da jim govorimo po njihovo, je ta, da
oni ne umejo našega jezika, mi pa da umejemo
njihovega. Zato da zahteva že dostojnost, da bi
naši poslanci govorili v zbornici po italijanski, ali
da bi n. pr. naši odvetniki zagovarjali na sodišču
po italijanski.

Smešno, ali vendar resnično: ljudje, ki nas
niti imenovati nočejo našim narodnim imenom,
ampak nam pravijo „ščavi“; ljudje, ki napadajo v
svojih gnezdih vsakogar, ako govori hrvatski ali
slovenski; ljudje, ki ne morejo pretrpeti niti jed-
nega slovanskega napisa na mrtvih tablah — ti
ljudje se sklicujejo na pristojnost, ko zahtevajo od

on predrag z delem, ali v družbi z drugimi go-
spodarji ali hotel se strinjati z dvorem radi izvr-
šitve lesenih opravkov in kes se ga je poslatil. Moj
Bog, kako prijazno je govoril k njim grajščak:

„Živimo složno kakor sosedje ter pomagajmo
drug drugemu.“

Tedaj so oni odgovarjali: „Kaj nam mar taka
sosedščina. Grajščak je grajščak, kmet pa kmet.“

Na to je dejal grajščak: „Pomnite kmetje,
da se kosa pride k vozu.“

Gobar pa mu je odvrnil v imenu vseh:

„Saj je že prišla kosa, jaani gospod, ko ste
hotel, gospod, osvoboditi svoj les od kmečkega
nadzora.“

Grajščak je molčal, toda brke so se mu grozno
gibale, terej gotovo ne pozabi teh besed.

„Zmirom sem opominjal Gobarja“, je vzdihnil
Polž, „naj bi tako ne govoril. Sedaj brskone jaz
poplačam to njegovo ošabnost.“

V tem trenutku je Andrejček vrgel kamen
za nekim tišem. Polž se je ozrl in otožno misli so
se mu razpršile nakrat.

„Čemu mi ne bi dal livade?“ je premišljeval.

„Saj on vendar ve, da so mu ta večkrat gedi
škoda in da je ne obvarje, ko bi imel še jedenkrat
toliko hlapcev. Sicer pa je grajščak pameten člo-
vek; oho! pa še kako... Pa tudi dober je; rajše
sam trpi škodo, nego bi komu steril krivico... Ni
mu kaj reči!“

nas, da se odrečemo najsvetejšemu pravu in da
privolimo v usakojenje stoletne krivice!!

Svaka zvezda svojim svetlom sjeva,
Svaka ptica svojim grlom pjeva,

a pri Bogu, tudi mi ne smemo drugače le radi
lepih oči italijanskih gindalcev, kateri mislijo še
danes, da bi bila za njih sramota, ako bi se pri-
učili našemu jeziku. Toda nam ne treba, da bi se
sramovali svojega jezika, kojega glasovi odmevajo
od Triglava do Balkana, od Donave do morja Adri-
janskega; jezika, ki nam je vzgojil pevec-miljenec:
Gundulića, Kašića, Petrović-Njeguša Mašuranića,
Preradovića, Preširna, Gregorčiča in ostalo lepo
vrsto pesnikov in učenjakov; kateri jezik jedino
gospoduje v vsej upravi in v vseh strokih javnega
življenja velikega dela naroda hrvatskega.

Stari Italijani v Istri niso bili taki: oni se
dopuščali naš jezik tudi v svojih hišah, oni so go-
vorili znani o vsaki priliki v našem narodnem
jeziku. Ko se je deželni zbor Istrski sešel prvi-
krat, je bilo odločeno, da se priporeča vladi, naj
gleda na to, da bodo vsi javni organi poznali oba
deželna jezika. Ko so v prejšnjih dobah občinska
glavarstva razpisavala kako mesto uradnika, zahte-
valo se je med drugim tudi poznanje „della lingua
illirica“.

Temu nasprotno pa vidimo danes mesto lju-
bavi mržnje, mesto bratstva razsudano bahatost,
mesto mirnega občevanja najgusneji prepir. A s
takimi ljudmi, ki so zasnovali vse svoje delovanje
na mržnjo, oholost, prepir; ki nimajo niti pojma o
o elementarnih začetkih dostojnosti; ki bi hoteli
inaugurirati debe suženjstva in robstva — s ta-
kimi ljudmi ne more biti pogodbe ali
kompromisa.

Te misli so nam dešle v glavo, ko smo gi-
tali gori omenjeni dopis v „Seri“. Je ljudij —
kakor smo že omenili pred par dnevi — ki menijo
še danes, da se v tem listu in v njega zjutranjem
izdanju („Il Mattino“) zrcalijo nazori in ideje,
vladajoče v rumeni hiši v Trstu, ali naravnost po-
vedano: na namestništvu!

Kmalu pa mu je zalil dušo nev naval dvo-
mov.

„Toda na vsak način“, je mislil, „on to ra-
zumi, da se mi bode godilo bolje z livado, nego
brez nje. Nobenemu grajščaku pa to ni prijetno,
ako se kmetu godi dobro, ker potem jame grajš-
čaku nedostajati delavcev.“

Zopet je nastala promena v njegovih mislih,
ko se je spomnil, da najemščina ne plačuje z de-
narjem, marveč z delom.

„Seveda je tako!“ je zamomljal razveseljen.
„Saj mu lahko rečem: ali mar nisem hodil v graj-
ščino na delo, ali mar neham hoditi v prihodnje?
Drugi gospodarji ne zahajajo na dvor, marveč samo
jaz, torej čemu bi mu moralo biti žal za ta kos
livade? Sicer pa, ali mar nima dovolj travnikov,
kakor tudi drugega zemljišča? Jaz estanem vsikdar
le kmet in najemnik, on pa gospod, ko bi mi celô
daroval ta dva orala, ne pa ju samo dal v najem.“
In zopet je zapel:

„Zakukala je kukavica
Na hruški, na hruški;
Povedala je sosedji,
Da sem najglupši, najglupši!“

Ostali besedi je izrekel povsem nerazločno,
da ne bi onečastil svoje veljave pred fantoma.

(Pride še).

PODLISTEK.

Prednja straža.

ROMAN.

Poljski spisal Boleslav Prus. Prelovenil Podravski.

Ravnokar so šli mimo livade. Polž je pogle-
dal isto ter se kar prestrašil, tako se mu je zdela
danes zala in nepristopna. Na spomin so mu prišle
vse kazni, ki jih je plačal za svoje živino, ako so
dvorski hlapci zajeli njegovo živino na tej livadi;
vsi opomini in grožaje grajščakove. Tajnostni glas
je šepetal v njem, ali za njem: ko bi ta kos zem-
lje ležal dalje ter namesto sene rodil peska, da bi
ga morda ložje dobil v najem. Toda livada je imela
premnogo ugodnosti, da ne bi vzbujala v njem
črnoglednih slutenj in dvomov.

„Ili... kaj bi to!“ je momljaj, pljunivši po-
gumno, „saj so me že sami večkrat nagovarjali,
naj jo vzamem. Celô to so dejali, da se mi bode
godilo potem bolje.“

Tako je, toda kedaj so mu jo ponujali? —
Tedaj, ko ni prosil zanjo. Sedaj pa, ko mu je po-
trebna livada, bodo se vlekli za njo, ali pa mu jo
niti ne dajo.

Čemu?... Kde ve? Brskone radi tega, ker
grajščak in kmet merata neprestano kljubovati
drug drugemu. Je še tako vstvarjen ta svet!

Prišlo mu je na misel, kolikokrat je bil tudi

In nai je bilo tako ali tako, to pa je faktum, da so Italijani ostali vsi jednaki, toliko oni, ki so dobivali do sedaj svoja navodila iz ramena hiše, ali pa oni, ki so jih dobivali iz židovsko liberalne klike. Ko je govor o nas, tedaj ni razlike med temi in onimi, kar najbolje vemo mi v Trstu, ki smo le prepogosto izkusili nezvestobo onih, ki so se nam včasih kazali prijatelje.

V ostalem, kaj pa more znati o Istri dopisnik lista „La Sera“? To Vam je človek, ki se je iz Italije doklatil v Pulj, in ki morda še ni bil deset korakov iz Pulja. Pa ne zamo on je tak, ampak jih je čuda dosti takih, ki niso videli še jedra naše zemlje, k večjemu, da so se parkrat vozili po morju od mesteca do mesteca, pa vendar še pišejo geografske, zgodovinske, etnografske razprave o naši deželi, kakor o svoji starini.

Ali kdor ve, kako stvari stoje, ta se mora le smejati nezdrelim plodovom italijanske domišljije ljudij, ki ti vedno penjajo rog za svečo.

Taki ljudje pišejo torej o odnosih v deželi istrski, taki ljudje vsiljujejo tudi vladi svoje mnenje, in jej diktirajo svoje zahteve, taki ljudje zahtevajo tudi od naših poslancev — naj govore italijanski! Seveda je poleg teh tudi takih, ki trde isto krivico le v krivici svoji, hoteli zadoščati strankarskim in tudi osebnim keristim, ljudij, ki opirajo vso svojo ekzistenco na italijansko nadvladje v deželi, ljudij, ki se zraščajo v svoj nič, čim se zruši italijanska hegemonija!

Takim ljudem bi se ve da pripovedovali zastoj:

da, kar je bilo do sedaj v Istri, je bila le krivica, a da krivica si ni pridobila nikdar še pravice do obstanka;

da sklicevanje na „Pensiero Slavo“ je istotako brezsmiselno, kakor bi bilo brezsmiselno, ako bi trdil kdo, da v Rusiji ne umejo ruski zato, ker si ruska diplomacija vzdržuje tudi listov, pisanih v neruskem jeziku;

da vlada, država in najmanj krona niso mogle priznati nikdar italijanščine jedinim uradnim in parlamentarnim jezikom, ker bi bile s tem kršile ustavne zakone, in da so bili le posamičniki, osebe iz vrst onih, ki stoje ali so stali na upravi dežele ali države, ki so podpirali italijanske pretenzije;

da je dopisnik v „Seri“ sam in na jeden mah porušil vso argumentacijo svojo, ko se je skliceval na načelo, da smo vsi bratje! Ako smo res vsi bratje, potem moramo poslušati drug drugega in pripoznavati si vsa prava! Ravno tako, kakor postepo sedaj v deželni zboru Istrskem, ne delajo bratje, ampak sovražniki, ki me hočejo uničiti!!

Ako pa vemo, da nas hočejo uničiti, ako vemo, da ne smemo pričakovati parden od onih, s katerimi imamo posla: kdo nam more zameriti, ako niti ne mislimo na to, da bi odjenjevali le za las — bodisi tudi le iz uljudnosti in ob varovanju svojega načelnega stališča —, kar bi morda storili ob drugačnih okoliščinah?

Nikdo ne more zameriti! Je-li torej najno ali umestno, da bi naši poslanci govorili italijanski v deželni zboru Istrskem? Ne, n i k a k o r i n n i k d a r n e t! Saj smo videli, kako se je godilo z govori in predlogi naših tudi tedaj, ko so isti res še govorili italijanski! Ravno tako so bili uslišani ali neuslišani, kakor so danes, ko govore hrvatski in slovenski.

Ne, ne, nečemo tega in nočemo, da bi bili tudi v bodoče še „egabellum pedum“ vsakomur! To nam prepevdujeta naš narodni ponos in naša skrb za našo ekzistencijo!

Povdarjamo, da nismo od nikogar izrecno pooblašteni v to izjavo, ali kolikor poznamo mi duh, ki veje v našem taboru, in osebe in mišljenje onih, ki vodijo ta taber, smemo se nadejati, da sme prav blizu splošnemu nazoru!!

To naj vzamejo na znanje na desni in na levi, da ne bode nikjer krivih nazorov in pričakovanj brez nade do uresničenja.

Deželni zbor istrski.

III. seja dne 27. januarja 1897.

(Dalje)

Slednjič je mogel poslanec Spinčić vendar izreči sledeči govor:

Rekel sem popred, da so me pooblastili moji tovariši, da podam izjavo in da stavim predlog. Predno preidem k izjavi sami in k predlogu ter utemeljevanju istega, ne morem drugače, nego da spregovorim nekoliko besed na one, kar je rekel spoštovani tovariš dr. Bubba. On je takoj začetkom svojega govora hvalil, da je prebil absolutizem, ter slavil ustavo ali konstitucijo, ki je bila proglašena leta 1860. oziroma 1861. (Poslanec Mandić: Tudi c. kr. poštni upravitelj Frank je odšel ven radi hrvatskega govora. Dolaja galerija je zapuščala dvorano). Jaz, visoka zbornica, soglašam popolnoma z hvalo, da je Njegovo Veličanstvo leta 1860. odstranilo absolutizem, ali jaz ne morem pevati take slave ustavi ali konstituciji, kakoršno je opeval spoštovani dr. Bubba in kakoršnja se je razvila v naši monarhiji. Jaz vidim, da se od one dobe, odkar je proglašena ustava, nekateri narodi postali tako — rekel bi — brezobzirni, da bi hoteli, da bi veljala samo njihova prava, da bi le za njih obstala ustava, ter da tlačijo druge narode huje, nego so bili tlačeni isti za časov absolutistiških. Glejte v Madjarsko, kaj delajo tam se slovanskimi narodi, glejte v Koroško, kaj delajo tam Nemci se Slovenci, glejte to siromašno deželo, kaj se je vse godilo v njej v dobi ustave ali konstitucije! Vidite torej, kam nas je dovela konstitucija: da ne moremo imeti svojih šol, da ne moremo imeti svojega jezika v uradih, da nam celo tu, kamor nas je poslal narod, ki sestavlja več del prebivalstva Istre, brani, povzdigati svojo besedo v onem jeziku, katerega govori naš narod, povzdigati besedo v svojem jeziku, v katerem nas je učila naša mati in nas vzgojila. Tako daleč nas je dovela konstitucija! Ako bi imeli pravo konstitucijo in ako bi ista odgovarjala pravi svobodi naroda, tedaj bi jej prepeval slavo tudi jaz. Ali čim je ona huja, nego je bil absolutizem, tedaj sem jaz proti taki ustavi.

Nadalje je povdarjal spoštovani tovariš dr. Bubba tudi italijanstvo te dežele in tega mesta. Rekel je, da je to zadnja vejica italijanskih zemelj. Jaz ne vem, da-li misli in kaj hoče reči na to zastopnik c. kr. vlade, ali jaz moram reči, da Istra ni bila in ni niti latinska, niti italijanska zemlja. Pred Rimljani so bivali v njej razni narodi, ki pa niso bili Latini. Ko so Rimljani zavladali v teh krajih, tedaj se je tudi njih naselilo v tej deželi, ter so polatinili nekatera plemena; ali s tem ta dežela ni postala latinska, kajti vsi narodi, vsi ljudje, ki so stanovali tedaj v Istri, niso bili polatinjeni, osobito ne oni, ki so bivali v notranjosti in v severnem delu pokrajine. Kasneje, za dobe seljenja narodov, je bilo skoro uničeno prebivalstvo te pokrajine, malo je ostalo v njej tudi Latinov in drugih narodov. Zatem, v 6., 7. in 8. stoletju, naselili so se v Istri Hrvatje in Slovenci, o čemer slednji priča tudi placit Karola Velikega od leta 804, na kateri se tudi pozivajo gospoda od večine v dekaz namišljenega Italijanstva Istre; a tudi mi se z vso pravico sklicujemo nanj v dokaz, da so Hrvatje in Slovenci že leta 804. segli celo do zapadnih obali Istre. Jaz vem, visoka zbornica, da je beneška republika od 13. stoletja naprej začela jemati nekatera mesta te pokrajine ter si jih podrežati, in to najprej v trgovskem in potem malo po malo tudi v političnem smislu.

Vem tudi to, da je tedaj, ko so kuga in druge bolezni prihrumele v te kraje v 16. in 17. veku, ter so skoro uničile prebivalstvo, toliko slovansko kolikor latinsko, v nekaterih predelih Istre, da je tedaj beneška republika pozvala Hrvatov iz Dalmacije, Bosne in Hercegovine, ki so se naselili tedaj v te deželo. Da ni bilo tega naseljenja, gošpoda, tedaj v obče ne bi imeli življenja mnogi onih, ki govore danes, da so domačini v tej deželi in nazivljajo nas tujece v njej. (Glasovi: Tako je!) — Ob početku tega stoletja bile je celó samih kronanih glav, n. pr. Fran I. kakor cesar avstrijski in Napoleon, ki so to dežele smatrali slovansko, oziroma hrvatsko. Še leta 1848. so pisali predstavitelji c. kr. oblasti, da je ta dežela slovanska, najbolj hrvatska, da je glavni živelj, bivajoči v tej deželi, hrvatski, oziroma slovenski. Od tedaj — osobito od leta 1860. naprej — oglasalo se je ljudij, — nočemo jih imenovati frakcija — ampak pravim, oglasilo se je ljudij, ki so začeli dokazovati, da je Istra italijanska; dvignili se so ljudje, ki so hoteli tako rekoč izroditi narodni značaj te dežele. Ni jim uspelo, kakor so hoteli, a delalo je na to vedno več njih, a c. kr.

oblasti in premočni predstavitelji istih so jih pedpirali, kakor delajo tako tudi še danes. Zato je jako čudna beseda predgovornikova, da nam je c. vlada, da so nam Taaffe, Windischgrätz, Kiemannsegg. Badeni dajali nekakih koncesij. Odkar obstoji ustava, kakor tudi poprej, dajamo mi najboljše moči državi, naš narod preliva kri za cesarja in monarhijo, mi plačujemo vsakojake davke, a za vse to, kje imamo vse ono, kar nam pripada po pravici in zakonu? Česa vsega imate vi gospoda Latini v Istri, a kaj imamo mi Hrvatje in Slovenci? (Pride še.)

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 4. februarja 1898.

K položaju na Češkem. Ako bi bili avstrijski ministri par let sem tako pridni v izvajanju ravnopravnosti v smislu osnovnih zakonov, kakor so neutrudni v mešetarenju med obema narodnostima na Češkem, danes bi bili morda že tam, da niti ne bi trbali več mešetarjev, ker bi se bili narodi že prepričali, da je vendar le najboljše za vse, ako je vsem jednaka pravica. Toda le v poskusih se neutrudni naši ministri. Ako so jim je devetkrat izjavil poskus za spravo, pa ga obnove desetkrat. Ako sodimo po sedanjem položaju na Češkem, reči treba, da se le širi propad med obema narodnostima, vendar čitamo danes, da gosp. baron Gautsch zopet vabi češke in nemške zaupnike na „konferenco“, v katerih jim hoče v prvi vrsti predložiti nove jezikovne naredbe.

Deželni zbor Silezijski je sklenil čestitati Njeg. Vel. povodom petdesetletnice vladanja. Potem je predlagal poslanec Rochowski resolucije v smislu, da se deželni zbor nepremično drži sedanje avstrijske ustave, da pa odklanja vsotvarjenje posebnega češkega kraljevstva. Jezikovne naredbe naj se odstranijo takoj ter proglašajo naj se nemščina državnim jezikom, kar da je neobhodno potrebno.

Smo že zopet tam. Povsod vidimo, kako Nemci zahtevajo stvari, ki značijo polom in pogub tej državi. Čudno, da ti ljudje ne morejo in nečejo na nikak način priznati pravic drugim, ampak zahtevajo vse le za-se! Kakor se vidi, mora biti njihov strah pred nami grozen. Na vse zadnje se ni čuditi temu. Tlačili so nas stoletja. A sedaj naj bi se odrekli nadvladji! In vendar se bode morali odreči. Ako nam nočejo dati z lepim, pa si izvozmemo sami, kar nam gre. Značilno pa je vendar, da skoro povsod predlagajo resolucije v gornjem smislu — ponemčeni Slovani! Evo vam ga tudi to pot gospoda dra. Rochovanskega! Skoro bi človek mislil, da bi sploh takih resolucij ne bilo, ako bi ne bile slovanskih renegatov!

V deželni zboru Predarliskem so izročili posebnemu odseku oba predloga za odpravo jezikovnih naredeb. Da vidimo, ako se bode konservativna večina tudi tega deželnega zbora vedla tako Slovonom sovrašno, kakor so to storili konservativci v Tirolu in na Zgornjem Avstrijskem, kjer so naravnost zatajili ves program, na kateri so prisegali do sedaj.

V deželni zboru Moravskem se je dogodil včeraj čudež. V stvari, ki se je dotikala narodnega vprašanja, je potegnili z češko manjšino tudi nekaj konservativcev in členov srednje stranke, tako, da je bil vsprejet neki predlog v smislu pravice Čehom, ki sestavljajo ogromno večino prebivalstva v deželi. Posl. Sevdík je predlagal namreč resolucijo, s katere se pozivlja deželni odbor, naj štiti narodno enakopravnost in naj v češkem zavodu za glahoneme uvede le češko uradovanje. In res je bil vsprejet ta predlog, kakor že rečeno. — Adresni odsek tega dež. zbora je volil barona Chlumetkega svojim načelnikom, posl. Zucka pa njega namestnikom.

Stojalovski — državni poslanec! Pater Stojalovski je postal širom sveta poznan človek po svojih uspešnih agitacijah proti poljskemu plemstvu in tudi proti škofom v Galiciji. Te agitacije so mu donesle ne vemo koliko sodnih preiskav in obsodb. V zadnji čas pa se je uglasilo razmerje med njim in odločilnimi uplivi v Galiciji in je že gotovo, da četica Stojalovskega v državnem zboru pomnoži skupine na desni in hoče Stojalovski solidarno postopati s poljskim klubom. Dosedaj je pač izel Stojalovski svoje četico v zbornici poslancev — ki je s prvega nekako koketovala z obstrukcijskimi strankami, to pa gotovo ne valed

soglasja, ampak le radi opozicije proti veljakom v poljskem klubu — sam pa ni bil še drž. poslanec.

Včeraj se le so ga volile kmečke občine Lauczut-Nisko. Izvolitev Stojalovskega moramo pozdraviti le zadovoljstvom, ker se nadajamo, da bo de uplival na poljsko kolo v smislu narodne slovanske vzajemnosti.

Na zadnji postaji? Te dni je rekel silzijski posl. Hruby govore o politični situaciji sedanji, da je obstrukcija izigrala vse svoje glavne kvarte in je prišla že tako daleč, da išče pomoč pri dijakih. To da kaže, da je obstrukcija, vzlic vsem navideznim uspehom svojim, vendar le v propadanju. Mož je dobro sodil, kakor vse kaže. Neko dunajsko poročilo se glasi tako, da za vsem dijaškim gibanjem stoji le oseba — Wolf. Wolf je nahujskal dijaštvo, ker sluti, da danes ali jutri pojde tudi njegova slava Knotzovo pot! Knotz je bil pred nekoliko leti tudi „izveličar“ Nemcev, tudi je bil „najpopularnejši“ mož, tudi njega so poljubovali vsi oni, ki so se bali za svoje mandate, tudi njemu je bilo genlo: dalje, dalje vedno dalje, čez dru in stru, kam? tega niti sam ni vedel.... in ko ni mogel dalje, ko gradacija ni bila več možna, je — padel! Tudi Wolf ne pozna ozirov, tudi on drvi dalje in dalje in sedaj je došel blizu zadnje postaje. Res, da je hrupno sicer na tej postaji buršovske politike, ali dalje višje — ali nižje — kakor hočete — res ni možno.

Iz kratka: vse gibanje nemških buršev se vrši v Wolfovem spamenju. In Dunaja, iz Prage, Gradca, Ljubna, Inomosta, Brna pravijo danušnja poročila, da so nemški dijaki nasilno zaustavili predavanja.

A tudi slovansko dijaštvo — sosebno ono na Dunaju — je začelo soglasno, krepko solidarno reagovati proti nemškemu nasilju. V tem pogledu je znamenit shod slovanskih akademikov na Dunaju. Dijaki vseh slovanskih plemen avstrijskih so soglasno protestirali proti sedanjim izgreedom nemških buršev. Markantno sta govorila jeden Slovenec in jeden Hrvat. Slovenec Popovič je vskliknil: „Kdor nam pleši naša narodna in politična prava, ta je barbar! Nemški objestnosti postavimo po robu slovansko solidarnost! Mi se moremo smejeti Nemcem, ako smo jedini“. Hrvatski bogoslovec Poparič pa je začel svoj govor besedami: „Quousque tandem Teuto Vobiscutere patientia nostra“. in je zavrnil: „Mi smo jedna misel, jedno srce, in ako Bog da, tudi je d n a b o d o č n o s t!“

Iz Gradca javljajo, da je bilo posebno hrupnih prizorov v dvorani, kjer je predaval Slovenec profesor Strekelj. Prišlo je do dejanskega spopada med slovanskimi dijaki, ki so hoteli slušati in nemškimi, ki so hoteli preprečiti predavanja.

Glede dogodkov na dunajski tehniki opozarjamo na dopis z Dunaja, ki ga priobčujemo tu doli.

Škandali na dunajski tehniki. Iz Dunaja nam pišejo: Ker se avstrijska vlada ni vdala slavne znanemu ultimatumu litomeškemu, in ni praške policijske prepovedi preklicala do 31. pr. m. točno do 12. ure opol., zavrela je kri vsem onim buršem, ki se pokažejo le takrat na predavanju, kedar gre za kako demonstracijo. Tem kolovodjen se je pridružilo pričlo število skrajnih nacionalcev tehnikov in pa ogromna četa brezposlic z dunajske univerze.

Demonstracije so se pričele v torek dopoldne in so trajale do večera, dokler niso razgnali vse kolegije. Da so zbrali ravno tehnike za glavno torišče, vzrok je pač v tem, ker je vpriporjenje stavke na tem zavodu težavnejše, ker med nemškimi burši samimi je le malo simpatij za tako nezmislno akcijo, zakaj dobro vedo, da bi zatvorjene tehnike bilo v veliko škodo osobito Nemcem, ker Slovanom je odprta češka tehnika v Pragi. —

Vsa demonstracija se je vršila na surov način in profesorji so izjavljali, da se umaknejo le — sili in morali so se, ker tuljenje in znani Wolfov „Brettl marsch“ je bilo prav škandalozno. Demonstrantom nasproti se je postavila povsod močna stranka, kateri so stali osobito Slovenci in Hrvati na čelu. In to je nekoliko zmešalo — burše, ker so doslej bili vajeni le nasprotstvu pohlevnih čifutov. Sem in tje je prišlo do malih prask. Profesorji so večinoma nemško-nacionalnega mišljenja in prikrito simpatizirajo z razgrajati. Kaj se zgodi, je pač še neznano. V četrtek se demonstracije

najbrže obnove in pride lahko do hudega spopada. Toliko pa je treba pripomniti, da so te demonstracije očito naperjenje le proti Slovanom. Vsi ti surovi izbruhi „wolfizma“ na avstrijskih visokih šolah dajejo mnogo misliti vsem Slovanom osobito pa Slovincem in Hrvatom. Slovenskim realcem pa priporočamo ob tej priliki — osobito onim, ki se posveto nadaljnim študijam — da se uče češkega jezika, in gredo v Prago, saj češka tehnika je na izbornem glasu. — O slovanskem shodu dobite gotove poročilo od druge strani. O nadaljnih demonstracijah na tehniki hočem poročati svoječasno. (Gospodu dopisniku se priporočamo. Op. uredništva).

J. Š.

Različne vesti.

Dunajski moške podružnice družbe sv. Cirila in Metoda v Trstu. Slovenski trgevske pomočniki, imajoči posvetovanje o svojem plesu, ki ga prirede prihodnje nedelje dne 6. t. m., se nabrali 4 krene. N. N. je daroval po g. V. Perušku povodom plesa delalskega podp. društva 1 kreno.

84. leto svojega od Boga blagoslovljenega življenja je dočrtil dne 4. t. m. veliki biskup, veliki Sloven: Josip Juraj Strossmayer. Ne le za Hrvate, — kakor pravi „Obsor“ — ampak za vse avstrijsko slovanstvo je Strossmayerjevo ime emblema prava, nade in svetlosti. Vskliknimo torej v hratskem objemu z narodom hrvatskim: Bog nam ohrani še mnogo let to svetlo svezde na našem obzorju!

Razglas. Dne 10. svečana l. l. začne se promet med c. kr. telefonskimi postajami v Brioni in v Fasani ter telefonsko centrale v Pulju in z njo v zvezi stojičimi naročniškimi postajami.

Pristojbina za navaden do 3. minute trajajoč pogovor med Puljem in telefonskimi postajami v Brioni in Fasani, ali pa med zadnjima dvema postajama znaša 10 novčičev.

Obžalovanje doznanemo — tako piše zadnji „Pensiero Slavo“ — da je minole nedelje v gledališču „Fenice“, v katerem se je vršil neki javni shod, nad 1000 delavcev živžgalo gospodu Edgardu Rascovichu — kakor je videti Italijanu najdišče krvi — predsedniku italijanskega delavskega društva, ter da so bacnili iz gledališča njegovega sina. In kakor da ni bilo zadosti vse to, bil je mesto njega skoro z vsklikom izvoljen za predsednika shoda gosp. Carlo Učkar, Slovenec, ki se bori v vrstah socijalistev.

Kdo bi bil rekel še pred kakim letom, da se Edgardu Rascovichu — temu hrvatskemu odpadniku, ki pomnožuje vrste italijanske stranke, in ki predstavlja v njej jedno odločujočih struj — v Trstu dogodi kaj takega, kar se mu je dogodilo minole nedelje!

Res, ti blaženi Italijani so strašno nehvaležni. Še tega je trebalo, da je bil namesto hrvatskega odpadnika izvoljen slovanski odpadnik predsednikom — italijanskega shoda.

Res čudno, da po velikem delu morajo ravno slovanski odpadniki voditi italijansko gibanje v senci sv. Justa.

Ako pojde tako naprej, utegnili bi se zgoditi sčasoma, da še županski stol tržaški zasede kak Slovan!

Našim okoličanskim kmetovalcem. Misel o osamosvojitvi kmetovalcev in o samopomoči na lastnih tleh, predira od dne do dne tudi na Slovenskem. Vsaki kmet je začel uporabljati dar, ki mu ga je podaril stvarnik, namreč dar razumnega prevdarka o napredku kmetijstva. Marsikdo bi dejal, da ni več mogoč napredek na kmetih, da je tako rekoč že vse doseženo, kar se je doseči dalo in da gre kmetijstvo sploh nazaj in da se bliža propad. V enem obziru je to poslednje resnično in prav na tržaških tleh se nam hoče dozdevati, kakor bi se hotele vresničiti besede nekega že pokojnega slovenskega rodoljuba, ki je dejal: „ako bi prišel zopet Izveličar na svet, ki je znal narediti iz kamenja kruh, prosil bi ga, naj gre med tržaške okoličane, ker skoro, skoro bo treba ondi delati čudeže, da kmet ne začne stradati kruha“.

Danes še ni tako hude, a ni več daleč trenotek, ko bi ugnilo nastopiti to. Okoličan propada gmotno, sicer na veselje njegovih političnih nasprotnikov, ki mu žele to in še pospešujejo kolikor mogoče to propadanje.

To propadanje sicer še ni tako vidno in naglo, da bi se smelo reči: ni več rešitve, a vsako propadanje postaja hitro še le proti koncu t. j. tedaj, ko res že ni več rešitve.

Zato je potrebno, da se ustavi že bližanje tega trenutka t. j. da se bolezen odstrani, predno razširi svojo pogubno moč v truplu našega gospodarstva. Da pa bo de to mogoče, treba je delati in posvetovati se, kakor dela in misli za svoje zdravje boječi se človek, ko je zapazil hiranje svojega trupla. Ker imamo zdaj svojo „Kmetijsko družbo“ v Trstu in ker ima družba svoj uradni prostor, je to jako lepa prilika, da obiskujejo naši okoličanski kmetovalci to družbo, da se hodijo posvetovati k nji in predlagati svoje težnje. Za take pogovore in posvetovanja je določeno vsake nedelje dopoldne in glavnemu odboru družbe bo de zelo dobrodošlo, ako se oživi jako živahno občevanje med njim in šlemi-kmetovalci. Korist iz tega bliževanja, iz tega živahnega občevanja se pokaže kmalo in z veseljem bodo opazili naši dragi okoličani, da je družba res pravi zdravnik njih obolelih gospodarskih razmer. Zdaj sti na dnevnom redu zelo silno važni točki: za varovanje govedi, za katero nabira družba potrebni material, in pa obnovenje po trtni uši poškodovanih vinogradev. Obe točki zaslužita največje pozornosti tako od strani družbe, kakor od strani kmetovalcev. Le z združenimi močmi — viribus unitis! — je mogoče doseči kaj pravega.

V ta namen pridite, sblizajte se, oživite se! Pisarna kmetijske družbe v Trstu je v ulici Geppe št. 14 v prvem nadstropju; uradni čas ob nedeljah od 9. do 11½ in tudi do 12. ure.

Redni letni občni zbor pogrebnega društva „Arimatej“ v Barkovljah bo de v nedeljo dne 6. svečana v dvorani „Narodnega doma“ ob 1 uri in pol popoldne.

Odbor.

Naznanilo. Odbor za prireditve plesa „Tržaških trgovskih pomočnikov“, kateri ples bo de v redutni dvorani Politeama Rossetti, dne 6. t. m., javlja s tem da naj se blagovole obrniti vsi oni, kateri bi trebali kako pojasnilo radi tega plesa, do gospoda Vatrova Antona (ulica Giulija št. 7) ali pa do gosp. Žgurja Fabijana (ulica Ghega št. 4). Odškodnina za razposlane vstopnice naj se blagovoli istotako doposlati v roke jednega gore omenjenih gospodov.

Pevsko društvo „Zarja“ v Rojani priredi torej jutri svojo predpustno veselico, po lepem programu, že priobčenem v tem listu. Ker je to društvo nepremično zvesto našemu narodnemu praporu, in ker je nprav ono malone jedina trdnjava naša v žalostnih razmerah sedanjih v župalji rojanski, dolžnost je vsem onim, ki žele, da se tam ohrani naša narodna stvar, da po vsej moči podpirajo to društvo moralno in materialno. Ako kje drugod potrebujejo naši bojevniki ravno v Rojani vapo buje. Nadejamo se torej, da nisme govorili zastonj, ako pozivljamo vse narodne kroge, da pohite jutri na veselico vrle „Zarje“ v Rojani!

Pevski zbor v Bazovici priredi v soboto dne 12. t. m. domačo veselico s petjem, šaljivimi prizori in plesom v prostorih gostilne „pri Lipi“. Na veselici bodo blagohotno sodelovali Barkovljanski diletantje. Natanjčni vsposed se objavi prihodnjšč.

Vabilo na veselico katero priredi „Naredna Čitalnica“ v Planini, dne 6. svečana 1898 v prostorih „Narodne gostilne“ g. J. Paternosta. Vsposed: 1. Pozdrav. 2. Petje: a) H. Sattner: „Opomin k petju“, poje mešan zbor. b) H. Volarič: „Slovan na dan“, poje mešan zbor. 3. Šaljiva loterija. 4. Plesna svobodna zabava. Na veselici svira Postojinska godba na lok. Ustopnina: za osebo 1 kromo, za družino 2 kromi. Na obilno udeležbo vabi uljudno odbor.

Iz Plavij pri Kopru nam pišejo: Tukaj na Plavijah smo si ustanovili prepotrebno pevsko in brajno društvo, ki se imenuje „Štraša“. Tukaj si hočemo ustanoviti narodno utrdbo, iz katere se bome branili pred ljutim našim narodnim nasprotnikom.

Društvo šteje 45 ndov. V odbor so izvoljeni: predsednik Miha Hrovatin, podpredsednik Jožef Čok, tajnik Ivan Hrovatin, blagajnik Miha Čok, knjižničar Ivan Čok. Bog daj srečno petovanje do našega cilja! Bog daj, da se nam uresničijo dobri nameni, ki jih imamo za bodočnost! Pevsko društvo smo si ustanovili ali glede pevovedje bo de križ. Če ga tudi dobimo, bo de moral prihajati od daleč, kar bo provzročalo velikih stroškov. Dokler

Lastnik konserciji lista „Edinost“. Izdavalci in odgovorni urednik: Fran Godnik. — Tiskarna Dolenc v Trstu.